

KÁZÁNÍ NA 1. NEDĚLI V POSTU 26. 2. 2023 V ČÍHOŠTI

Čtení: Mt 4, 5–11

Přátelé, dostalo se mi výsady promluvit k vám z místa, odkud promlouval služebník Kristův Josef Toufar. Pozvání na tuto kazatelnu jsem přijal i jako příležitost splatit dluh, který není nikde zapsán, ale který cítím. V roce 1950 mi byly čtyři roky, bydleli jsme v nedalekém Trhovém Štěpánově a utkvěl mi v paměti výrok mého otce „on tam tahal za provázky, tak ho klepli přes prsty“. Je možné, že jenom citoval něčí výrok a nevím, jestli se s tímto názorem na tzv. číhoštský zázrak osobně ztotožňoval. Víím ale bezpečně, že mnozí, včetně evangelíků, v té době ochotně uvěřili všelijakým dezinformacím a fake news – i když se tomu tehdy říkalo jinak – o podvodech a pletichách římskokatolického kléru. Když dnes při různých příležitostech mnozí bijí na poplach, že česká společnost je rozdělená na nesmiřitelné dva tábory, říkám si, že to není nic nového. Byla rozdělená například na ty, kdo v padesátých letech měli číhoštského pátera za mučedníka a na ty, kdo měli upřímnou radost z toho, že byl klepnut přes prsty. Prosím, přijměte můj výstup na číhoštskou kazatelnu jako gesto kajícího a projev úcty k památce Kristova svědka Josefa Toufara.

Katolický kněz i evangelický farář mají společný úkol vykládat, co je psáno v Bibli. No a na dnešní neděli připadá podle starocírkevního rozvrhu čtení o Ježíšově pokušení na poušti.

Co si ale pod slovem „pokušení“ vůbec představit? Dnes to slovo zní spíše žertovně: mluví se o sladkém pokušení či se přímo vtipkuje, že nejkrásnější na pokušení je mu podlehnout. Ale v Bibli je to jinak, pokušení je těžká hodina, osudová chvíle a když člověk podlehne, jako podlehla naše pramáti Eva pokušiteli hadovi a praotec Adam pokušitelce Evě, něco tím těžce pokazí, někdy tím ztratí všechno. Také Ježíš, když by pokušení podlehl, byl by tím znemožněn, přestal by být oním Synem, v němž se nebeskému Otcovi zalíbilo.

Ježíš se na poušť nevydává svévolně, z touhy po hrdinském zápasu se zlem. Je tam po křtu v Jordánu veden Božím duchem. Možná by tam rád

nešel, ví totiž, že není o co stát, ne nadarmo nás naučil volat „nevod' nás v pokušení, zbav nás od zlého“. Je ale poslušným Synem, nechá se vést i tam, kam by se ze své vůle nevydal a koná, co z vůle Otcovy konat má. Tak jako se postil Mojžíš na Sinaji, než mu byl svěřen Boží zákon, tak i Ježíš, než začne ve svém kázání i ve své krvi naplňovat novou smlouvu, drží čtyřicetidenní půst. Vyhladovělému Ježíši pak navrhuje pokušitel, aby proměnil kameny v jídlo a nasytil se.

Jsi-li syn Boží, navádí ho pokušitel, tak přestaň s tím hladověním. Jsi celý zesláblý, tak se posilni, zajisti si existenci, to je základna jakékoli úspěšné činnosti. Pak teprve si budeš moci dovolit nadstavbu, jako je poslušnost Boží vůle, naplňování tvého poslání a jiné hezké a užitečné věci. Ježíš řekl ďáblu ne. A použil k tomu citátu z 5.knihy Mojžíšovy (8, 3): „Ne samým chlebem živ bude člověk, ale vším, co vychází z úst Hospodinových.“

Bratři a sestry, obrovská naděje pro všechny pokoušené je už v tom, že útok pokušitele odráží náš Pán ne nějakou božskou mocí, kterou my po ruce nemáme, nýbrž zbraní, kterou po ruce máme. Ježíš cituje Písmo svaté, tedy dovolává se té tradice víry, která tu je, předávaná a dosvědčovaná, ba i zapisovaná. Kdo se v té tradici vzdělává a cvičí, ten nebude docela bezbranný, když pokušení přijdou. Ten v klíčové chvíli, kdy pokušitel je velmi vemlouvavý a přesvědčivý, dokáže rozeznat, že pravda, z níž pokušitel vychází, vůbec nemusí ústit v závěry, které pokušitel vnucuje. Chleba je třeba k životu, to je pravda, ale pokušitel z ní vyvozuje falešný závěr, že poslušnost Boží vůle, poslušnost jeho přikázání, je jen jakýsi dodatek k životu již obstaranému a zajištěnému. Logika víry je jiná: Chleba je třeba k životu, proto prosíme „chléb náš vezdejší dej nám dnes“ a děkujeme Pánu, že nám ho dává. Ochota naslouchat Hospodinovu slovu a řídit se jím stojí nikoli až na druhém místě, ale na témže pořadí důležitosti jako obživa a sebezáchova vůbec.

V Ježíšově odmítnutí pokušitelovy nabídky můžeme najít nejen dobrý příklad, ale i zaslíbení. Vždyť právě onen verš, jehož část Ježíš cituje, zní celý takto: „I ponížil tě a dopustil na tebe hlad, potom tě nakrmil mannou, kterou jsi ty neznal, ani otcové tvoji, aby známé učinil tobě, že ne samým chlebem živ je člověk, ale vším, co vychází z Hospodinových úst“ (5. Mojž. 8, 3). Dát přednost poslušnosti slova Hospodinova před starostí o sebezáchovu znamená svěřit se tomu, který z nebe sesílá pokrm, strojí stůl hojný a kalich nalévá, až oplývá.

Pro druhé pokušení jsem v jednom katolickém katechismu našel výstižný titulek: „Nedovolené spoléhání na Boží pomoc.“ Spoléhat na Boží pomoc vždycky a všude není projevem zbožnosti, nýbrž bezbožnosti. Řidič, který se opil, přece nesmí sednout za volant a vyrazit na dálnici plný radostné důvěry v Boží řízení. Spoléhat na Boží pomoc může být někdy zločin. Tohle ovšem ďábel ví a proto svádí Ježíše, aby se spolehl na pomoc svého Otce, dopřál si adrenalinový zážitek a z chrámové věže skočil. Jak by to bylo dál, kdyby skočil, nevíme: andělé by možná opravdu přispěchali, a Ježíš by přistál měkce. Pozoruhodné je, že Satan velmi dobře zná Písmo svaté a cituje doslovně. V Žalmu 91. skutečně stojí, že „svým andělům dá o tobě příkaz... na rukou tě budou nosit, aby sis o kámen nohu neporanil“.

Ježíš odvrací ďábelský svod také Biblií. Kupodivu ale s ní zachází volněji než pokušitel. Satan, ten říká: takhle je to v Bibli napsané, takhle to tedy je a není co řešit. Ježíš říká: takhle je to napsané a je co řešit. Smyslu toho, co je zapsáno v Knize knih se nedobereme tím, že vytrhneme ze souvislosti Písem jeden dva verše a řekneme, že tohle je slovo Boží. Slovem Božím se nám stává biblický text tehdy, když mu porozumíme v souvislosti velkého příběhu záchrany, jehož významnou kapitolou je Hospodinova smlouva na Sinaji a nejvýznamnější kapitolou Kristův kříž a Kristův prázdný hrob.

Ježíš odmítne satanské lpění na liteře Písma připomínkou, že kromě 91. Žalmu jsou tu i jiné, dokonce významnější části velkého celku: je tu také veledůležitý příběh Božího lidu, putujícího na poušti k zaslíbené zemi. A tomuto lidu Hospodin říká (5. Mojž. 6,16): „Nepokoušejte Hospodina, svého Boha, jako jste ho pokoušeli v Masse.“ Hned potom následuje verš „Musíte bedlivě dbát na příkazy Hospodina, svého Boha, na jeho svědectví a nařízení, která ti přikázal“. Věz tedy, Satane, když přicházíš v rouše znalce svatých Písem, a probouzíš v nás bažení po podivuhodné Boží ochraně, že víra je na prvním místě ochota plnit Boží vůli, jeho přikázání a svědectví. Voláme přece „Bud' vůle Tvá, jako v nebi, tak i na zemi“, tedy také usilujeme a přičiňujeme se, aby v mé zemi, v mém životě, v mých vztazích k lidem i k věcem se Boží vůle stávala skutkem. Pak teprve do prosby „zbav nás od zlého“ vkládáme svou důvěru v nebeského Otce, v jeho laskavou, prozřetelnou péči. Nežádej na Pánu Bohu, aby za tebe konal to, co máš konat ty, co je tvou povinností vůči tobě samému, vůči druhým a vůči Bohu. Tohle na Boha nezkoušej.

Do třetice přichází pokušitel, aby nabídl Ježíši všechna království světa a jejich slávu, celý širý svět, kam až oko z vysoké hory dohlédne. Nabídka je to lákavá: Evangelium přece nechce proměňovat jenom naše osobní vztahy, evangelium míří k tomu, aby jednoho dne králové světa do Nového Jeruzaléma vnesli svou slávu.

Satan tedy nabízí Ježíši skvělou věc, když mu dává k dispozici i státní aparát a všechny správní orgány, vždyť toho všeho lze využít pro tu nejskvělejší věc na světě, pro Boží království, pro ustavení křesťanské, kristovské civilizace.

Zádrhel je v tom, že ďábel za tuto skvělou věc něco chce. „To všechno ti dám, padneš-li přede mnou a budeš se mi klanět.“ Je to děsné pokušení, dostat tak mnoho výměnou za tak málo. Ďábel ví, na kterou strunu zahrát, tak se z našeho nitra začne ozývat našeptávání sobě samému, že poklonit se je jen takové vnější gesto, nikomu tím neublížím, a navíc jsme tu sami, nikdo se nic nedoví. To gesto si ten hloupý čert vyloží jako uznání jeho vedoucí úlohy, já chytrák si ho ale pro sebe vyložím jinak. Ďáblové nabídky využiji pro dobrou věc, nakonec proti ďáblu samému. Na oko budu sloužit ďáblu, abych o to účinněji, lépe a upřímněji sloužil Bohu.

Jenže hrátky s čertem, toto časté téma českých pohádek, vždycky vyhraje čert a nakonec on orá s tím, kdo si s ním začal. Není to žádný hlupáček, nějak ho ošálit se nikomu nepodaří, na všechny finty a blafování je největší mistr on. Na něj platí docela jiné zbraně než chytrost.

Ježíš i ve chvíli vrcholného pokušení vytáhl na ďábla zbraň Písem. Ne jeden magický veršiček, ale v Písmech uloženou zkušenost a vyznání Božího lidu. „Hospodinu, svému Bohu budeš se i klanět, i jemu sloužit.“

I my můžeme v pokušení obstát, jako obstál Ježíš na poušti, když se spolehne, že klanět se jen Hospodinu a jen jemu sloužit stojí za to a pokud tím o něco přijdeme, však to zase nalezneme. Obvykle přijdeme o méně, než se obáváme.

Když ďábel nabízel Ježíši všechna království světa a jejich slávu, tak nabízel jen zdařilou iluzi všech království a slávy. Ďábel je velký iluzionista. Umí stavět vzdušné zámky a potěmkinovské vesnice, umí předstírat, že je to, co není. Napadlo mne, jestli jedna z možných definic pekla není, že peklo

je velká PR agentura a reklamní studio. Hospodin, pravý opak ďábla, není žádný iluzionista a tvůrce virtuální reality, nýbrž stvořitel, Hospodinova je všechna země, skutečná země, se vším, co na ní a v ní jest, včetně její budoucnosti. Hospodin není nějaký lokální bůžek, třeba bůh pouště. Pokud na poušť někoho vyvede, jako ten lid Izraelský z Egypta či Ježíše po křtu v Jordánu, tak jen na čas, na čas zkoušky. To ďábel je na poušti doma. Ďábel je jen chytrý, ale neperspektivní pouštní démon. Zaplétat se s ním je k ničemu, však čiň pouštnímu démonu dobře, pouští se ti odmění. Ničím jiným nemůže, nic jiného nemá, ani ten písek není jeho. Hospodin, ten vede k zaslíbené zemi, úrodné, pohostinné, strojí hojný stůl, kalich nalévá, až oplývá. Svě věrné, kteří nepřijmou ďáblovu nabídku, nezanechá. „V té chvíli ho ďábel opustil a hle, andělé přistoupili a obsluhovali ho.“ On chce abychom život měli a hojně měli, dokonce život věčný měli. Věřme tomu a těšme se i my na obsluhu Božími anděli.

Amen.

Miloš Rejchrt